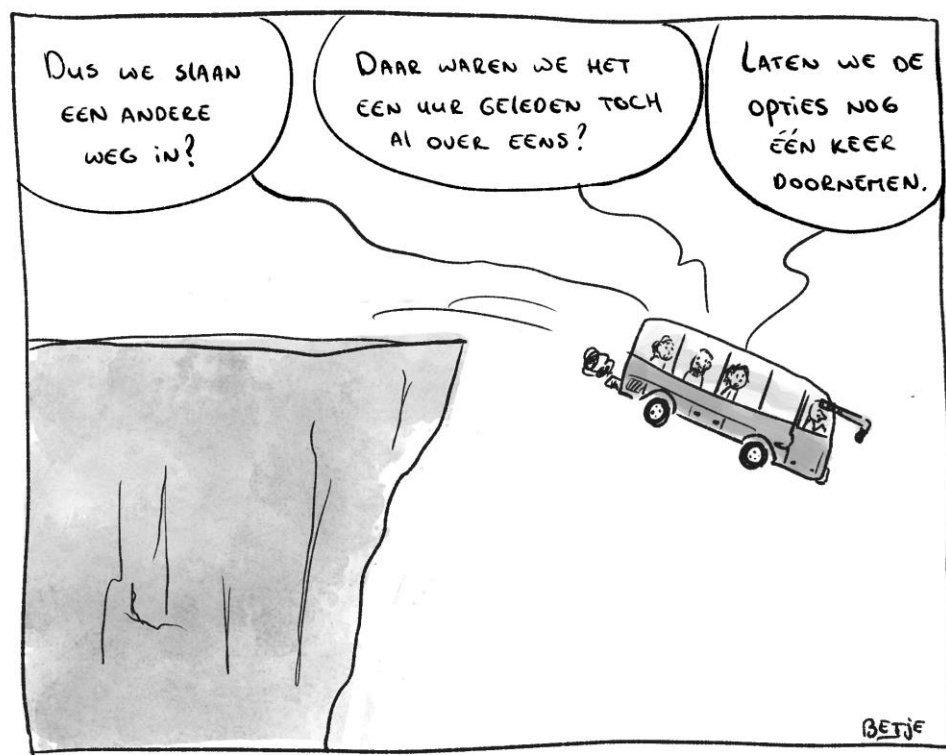

Met Leiderschap naar een duurzaam Hilversum

met gefundeerde inspiraties voor de nieuwe coalitie

Inspiratie voor het coalitieakkoord naar aanleiding van het verkiezingsdebat Duurzaam Hilversum. Gefaciliteerd door Hilversum100, maart 2022

VN-topman António Guterres hekelt op basis van het 2e deel klimaatrapport VN-panel IPCC het ontbreken van klimaaturgentie en sprak van een 'crimineel' gebrek aan leiderschap. Dat gaat ons in Hilversum toch niet overkomen?

Met leiderschap naar duurzaam een Hilversum

Negen keuzen, die een plek verdienen in het coalitieakkoord

Keuzen waarvoor politieke meerderheden bestaan, gegeven uitspraken van de politieke partijen in hun verkiezingsprogramma's en tijdens het verkiezingsdebat Duurzaam Hilversum op 1 maart 2022

Wij kiezen in het coalitieakkoord (en dus ook in de Omgevingsvisie):

1. voor het tonen van leiderschap in het aanpakken van de klimaatcrisis
2. voor een gemeente die er niet alleen vóór, maar ook dóór de bewoners is: benut hun kracht en expertise
3. als gemeente voor een stevige regietaak voor de aanpak van Energie en Warmte
4. voor acties op het gebied van Energie en Warmte: doen, doen, doen!
5. ervoor dat iedereen mee kan doen en voorkomen energiearmoede
6. voor een uitnodigende houding voor zonnepanelen op monumenten en in beschermde stads- en dorpsgezichten
7. voor meer groen en gaan actief op zoek naar plekken waar we deze keuze gaan waarmaken
8. zichtbaar en aantoonbaar voor méér ruimte en voorrang voor de fiets
9. voor duurzame mobiliteit en wij durven te gaan voor een fundamenteel andere positie van de auto

Een jongere tijdens het slotwoord van het debat:

Het klimaat is iets wat voor ons allemaal is: ouderen, jongeren en ook voor al deze partijen samen. En ik heb al tien keer gehoord: "die partij stemde daar op en dat doen zij niet". Dat boeit me niet. Het gaat er om, wat gaan we samen doen.

1. Wij kiezen voor het tonen van leiderschap bij het aanpakken van de klimaatcrisis

19 17 1
Draagvlak in de Raad

Ga voor praktische duurzaamheid: Meer actie en versnelling op woningisolatie en zonnepanelen. Verlies je niet in onderzoek naar ingewikkelde constructies warmtenetten en geothermie.

De SP wil dat Hilversum snel energieneutraal wordt. De maatlat voor alle maatregelen is: De maatregel zorgt voor behoud van het groen, en draagt bij aan de verduurzaming

Vol inzetten op duurzaamheid, naar vermogen bijdragen aan Parijse klimaatdoelen, Omarm de brede welvaart

D66

Het is nodig om fors in te grijpen. En wat pijn gaat doen is dat het anders moet: anders werken, anders wonen, anders omgaan met reizen. Het wordt allemaal anders. Stop met de 'ja maar-bingo'

We willen geen tweedeling en dat arme mensen 6 jaar eerder dood gaan dan rijke mensen, een schone lucht, geluid binnen de normen en voorrang voor fietser en voetganger. Meer groen.

Duurzaamheid moet geen obsessie worden. Het moet daadwerkelijk iets opleveren, anders is het pure symboolpolitiek. Politiek bedrijven kan je niet doen met emoties, maar met feiten.

Wel groen maar niet gek, geen vetplantjes op bushokjes, maar actie, gewoon DOEN. Antwoord moet deels uit Den Haag komen: kernenergie: een oplossing voor ieder. Niet voor de bühne

Zorgvuldig omgaan met de schepping. Krachtig inzetten op hoopvolle en noodzakelijke beweging naar groen en duurzaam. Ken de grenzen van de aarde De norm van ecologische gerechtigheid.

Klimaatdoelen behalen is de investeren in de toekomst, te beatlen door minder uit te geven aan megalomane gemeentelijke projecten

We leven al decennia lang op te grote voet, we putten de aarde uit gedreven door groei. De grootste uitdagingen pak je aan door klein en lokaal te beginnen. Het is keihard nodig en de tijd dringt.

Duurzaamheid is heel belangrijk, maar maak het kleiner naar de burgers toe: wat kan je zelf doen?

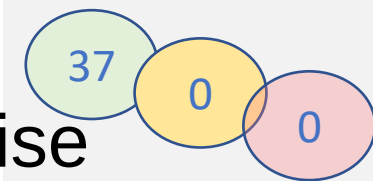

Verantwoordelijkheid nemen, maar heroverweeg ambitie. Niet 2040, maar 2050 van het gas af

Borg net als in het regeerakkoord dat beleid wordt ontwikkeld vanuit een brede welvaartbenadering: Met de 17 SDG's als Kompas

2. Wij kiezen voor een gemeente die er niet alleen vóór, maar ook dóór de bewoners is: benut hun kracht en expertise

Initiatieven van de bewoners ondersteunen. Wij vinden dat de gemeente Hilversum zoveel mogelijk lokaal moet inkopen.

Wij werken met en voor Hilversummers aan een betere toekomst.

Wij erkennen en benutten de kracht en creativiteit van inwoners. Bewonersinitiatieven worden ondersteund. De gemeente houdt bij de inkoop van goederen en diensten rekening met lokale bedrijven.

D66

Initiatieven van mensen moeten het uitgangspunt vormen voor de gemeente. Niet de politieke wensen, maar wat mensen voor zichzelf en samen met anderen kunnen doen.

Als PvdA staan wij open voor initiatieven van bewoners en wij helpen bij het vergroten van hun bereik.

Meer inspraak van eigen inwoners en ondernemers. Betrokkenheid en samenwerking. We zijn immers onomstotelijk met elkaar verbonden. Met hoofd, hart en ziel.

Hilversum is zuinig op haar ondernemers.

Geloof in de samenleving. Biedt ruimte en ondersteuning voor bewoners die verantwoordelijkheden op zich nemen. Gemeentelijke inkoop zoveel mogelijk lokaal of regionaal aanbesteden.

?

Nieuwe duurzame ideeën en sociale activiteiten ontstaan daar waar mensen elkaar ontmoeten. We stimuleren duurzame en sociale initiatieven vanuit de samenleving. Lokale ondernemers.

Voorrang geven aan initiatieven uit de samenleving. In het inkoopbeleid lokale ondernemers een handje helpen. Een economie met ruimte voor lokaal ondernemerschap.

Leefbaar Hilversum gelooft in de kracht van burgers en hun expertise. Lokale economie en initiatieven uit de samenleving koesteren, stimuleren en deze zoveel mogelijk ondersteunen.

Het Hilversum van de toekomst wordt niet ontworpen in het raadhuis, maar ontstaat vanuit de kracht van mensen en gemeenschappen. Samen bouwen we een stad waarin het goed leven is.

3. Wij kiezen als gemeente voor een stevige regietaak voor de aanpak van Energie en Warmte

36 0 1
Draagvlak in de Raad

Bewoners ondersteunen, flexibel meedenken met bedrijven.
Een ontzorgend energiebedrijf

Vooral voor de gewone man moeten we als gemeente er iets aan doen: We komen er niet als we wachten tot inwoners het allemaal geregeld hebben.

Duurzaamheid vereist een actieve opstelling van de gemeente. , Samenwerken met particulieren, stimuleren, ondersteunen en regie voeren.

D66

Klimaat is één van de drie speerpunten: topprioriteit.
Gemeente is niet de hoofdspeler maar moet wel de regierol pakken en zorgen dat het voor elkaar komt.

De gemeente moet voorkomen dat mensen zonder of met weinig inkomen de klimaatverliezers worden. Mensen ontzorgen als ze ontzorgd kunnen worden, niet alleen mensen 'benaderen'.

De realistische besluitvorming is altijd ingewikkeld dan de goede wil. Voor elke investering moeten we uitzoeken wat de kosten zijn en wat het oplevert.

Verplicht actie te ondernemen, ook naar toekomstige generaties. Iedere maatregel toetsen op klimaat-effectiviteit en rendement. Vol inzetten op isolatie en fonds instellen voor huiseigenaren

Duurzaamheid is deel van het hele takenpakket van de gemeente zoals economie, openbare ruimte, verkeer. Regie op contingentenaanpak van het gas af, wijkwijze uitvoeringsplannen.

?

Samen met man en macht aan de slag, Samen met bedrijfsleven voor iedere wijk 'kant-en-klaar pakketten' actief aanbieden door inzet van energie-coaches, bewoners ondersteunen

Wij beloven dat we onze inwoners, organisaties en bedrijven helpen met isoleren zodat over vier jaar iedereen die dat wil zijn huis heeft kunnen isoleren

De gemeente zet in op wat inwoners en ondernemers zelf kunnen doen: door burgers, voor burgers.

Ontzorg proactief en buurt/straatgewijs:
Benut de kennis, contacten en ervaring van samenwerkende energiecoöperaties.

4. Wij kiezen voor acties op het gebied van Energie en Warmte: doen, doen, doen!

36 0 1
Draagvlak in de Raad

Zet eerst vaart achter de gemakkelijk maatregelen, daar is nog zoveel te doen. Energiedienstenbedrijf meer naar voren: een isolatiefonds en woningisolatie snel uitrollen.

Gemeente moet zorgen voor alle faciliteiten waarvoor de gewone man niet kan zorgen, een goed elektriciteitsnetwerk en batterijen. Initiatief-belemmerende regels weghalen.

Zet reserve Stedelijke Ontwikkeling in een fonds Brede Welvaart. Ontschot sektarisch kijken naar beschikbare middelen. Probleem is integraal met horizontale werking op alle domeinen

D66

Aanjagen. We komen er niet met alleen maar praktische maatregelen. Ook collectieve warmtenetten regelen en bewoners ontzorgen, onderzoeken in welke vorm en hoe we het beleggen

Biedt huiseigenaren subsidie als lenen niet gaat, gebruik een woonlastenfonds voor huur in de vrije sector, en versnel het isoleren met corporaties in de sociale huur. Pak warmte collectief aan.

Wij zijn meer van het stimuleren van het goede dan het afstraffen van het niet gewenste. En Koeien horen in de wei, zonnepanelen op het dak

Kies voor Geothermie: een bron van warmte en elektriciteit die 24 uur doorloopt tegen lage kosten.

Topprioriteit voor isolatie en energiebesparing, 2025 woningen/ bedrijven minimaal energielabel C. Actief op inzet benutting thermische energie: Wijk uitvoeringsplannen, collectieven steunen

Subsidie op zonnepanelen en thuisbatterijen

Wijkgewijze 'kant-en-klaar pakketten', Benader de inwoners naar voorbeeld van de lopende actie, al gericht op 15.000 woningen

We willen Klimaat kleiner maken, dat het behapbaar is, dat het niet een ver van mijn bed-show is. Inzetten op recycling, terugdringen van cliques. Stimuleer sedum op daken, want dat is ook isolatie

In deze regio kunnen we niet zo goed opwekken, daarom focus op isolatie en energiebesparing. Ons gebied is niet geschikt voor windmolens. Wel zonnepanelen boven parkeerplaatsen

Benut voor actie en draagvlak onze maatschappelijke initiatieven zoals die van energiecoöperaties, het netwerk Hilversum100 en ondernemers (OVHZW)

5. Wij kiezen dat iedereen mee kan doen en voorkomen energiearmoede en een verdere aanjaging van 2-deling van de maatschappij

32

5

0

Energiecoaches kunnen concreter voorstellen doen: adviezen, offertes. We moeten met verschillende groepen aan de slag met aparte plannen: corporaties, particuliere en verhuurders aanspreken

Geld steken in armoedebestrijding en duurzaamheid, we zijn verantwoordelijk voor elkaar. Het is de een primaire taak van de gemeente dat er genoeg energie en warmte is.

?

D66

Goed zorgen voor betaalbaarheid zodat iedereen mee kan doen, ook de inwoners met minder geld

Je kunt niet groen doen als je rood staat. Voorkomen dat mensen zonder of met weinig inkomen de klimaatverliezers worden. Helpen met subsidies, gericht de mensen opzoeken.

De overheid heeft de morele plicht om energie betaalbaar te houden. Gas blijft een keuze

Energiearmoede verhelp je niet met subsidie. De kosten zijn verschrikkelijk hoog. Zal echt ook uit inwoners moeten komen. Het antwoord hierop geothermie, te leveren tegen lage kosten.

Gemeente moet er alles aan doen om energiearmoede te voorkomen.

Voorkom energiearmoede door ruimhartig te zijn met subsidies, niet in lening vorm. Wijkbureaus kunnen bij de aanvragen helpen. Klimaatverandering vraagt inclusiviteit

Energie-armoede bestrijden: Samen met maatschappelijke partners zorgen dat ieder de vruchten kan plukken van duurzame energie zodat woonlasten betaalbaar blijven. Als nodig: bijzondere bijstand.

?

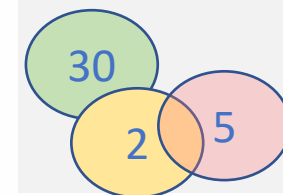

Betaalbare lasten een eerlijke lastenverdeling (Energiearmoede bestaat), sociaal krediet voor lagere- en middeninkomens

Dit vraagt brede samenwerking, betrokkenheid van armoedebestrijdingsorganisaties, maar vooral om inzet van ervaringsdeskundigen.

6. Wij kiezen voor een uitnodigende houding voor zonnepanelen op monumenten en in beschermde stads- en dorpsgezichten

Zonnepanelen moeten altijd kunnen, daar zijn wij heel praktisch in, maar eerst de gemakkelijke maatregelen. Verlies je niet in discussie over monumenten of beschermde stads- en dorpsgezichten

Zonnepaneel-regels van dorpsgezichten: schrappen. Onvoorwaardelijk.. Gemeenteraad gaat er over, welstandscie adviseert slechts. Zonnepanelen zien als tijdelijke maatregelen, niet wachten.

Bij verduurzaming van monumenten en beschermde gebieden krijgen initiatiefnemers gericht advies. Ontwerpwedstrijden: uitdagen tot hoogwaardige en innovatieve oplossingen

D66

Gegeven de ontwikkelingen in zonnepanelen zijn ze nu zekere inpasbaar op monumentenpanelen, zonder dat het afbreuk doet aan aanzien of status van het monument. Doen dus (conditioneel).

Architectuur, monumentenzorg en stedenbouw verdienen meer aandacht, betere bescherming monumenten en karakteristieke gebouwen en stadsgezichten. Wel 'geen dak onbedekt'.

BVNL houdt rekening met de cultuurwaarde van monumenten en beschermde stads- en dorpsgezichten

Maximaal ondersteunen vergunningsaanvragen zonnepanelen in beschermd stads- en dorpsgezicht; Aanpassing welstands- en monumentenbeleid tbv warmte transitie.

Moeilijke besluiten niet uit de weg gaan. De welstand uitdagen andere oplossingen te zoeken. Duurzaamheid en zonnepanelen zijn belangrijker dan dat wijken of gebouwen mooi zijn.

?

Verduurzaming niet belemmeren door welstandseisen / monumentenzorg, Vergunningsvrij, ook in beschermde stads- en dorpsgezichten.

Voor daken (ook beschermd dorpsgezicht) hechten wij aan advies van de welstand

?

Vergunningsvrij en verder: Doe een ontwerpchallenge Dudok 2.0: thema 'Het nieuwe mooi'. Een duurzame complete make-over 'tuinstad 2040' door jonge architecten en ontwerpers

7. Wij kiezen voor meer groen en gaan actief op zoek naar plekken waar we deze keuze gaan waarmaken.

32 5 0
Draagvlak in de Raad

leg groene daken aan

De maatlat voor alle maatregelen is: De maatregel zorgt voor behoud van het groen, en draagt bij aan de verduurzaming.

Handhaven grenzen bebouwde kom, kleinschalige passende interventies. Meer openbaar groen, minder verdichting, ledere wijk een park Operatie Steenbreek, Creëren stadskwekerij

D66

Bouwen binnen bestaande stedelijke grens, omliggende natuur beschermen en versterken. Natuurinclusief bouwen (vertikaal groen), meer groene (en blauwe) ruimte

Koester de groene stad: bewoners vragen tuin te vergroenen, plan operatie steenbreek. Aantal parkeerplaatsen verlagen ten gunste van plantsoen en bomen. minder versterking.

BVNL is voor groen, maar wel op een realistische manier. Iedere woonwijk verdient een stukje groen, en een bankje, sociale cohesie. Bij herplantingsplicht bomen over Hilversum verspreiden

Neem parkeren vervangen door groen? Hoe doen we dat met draagvlak? Op bewonersavonden over parkeren zit de zaal nokvol.

Bescherming natuurlijk evenwicht van de schepper. Vergroeningsplan om stedelijk gebied te vergroenen. Waar mogelijk bestrating vervangen: groen. Particuliere groen-initiatieven steunen

Hilversum moet tuinstad in het groen blijven. Kleinschalig bouwen op circusterrein en vliegveld. In nieuwe bouwplannen wordt toevoegen van groen verplicht, extra bomen

Maak in de straat ruimte voor groen, bomen, biodiversiteit, een picknickbank, kwaliteit. Bijv. door het verplaatsen van parkeren naar de rand. Werk aan het besef: Een groene stad begint bij jezelf.

Wij willen meer groen, maar er is bijna geen ruimte: creatief zijn met elkaar. Bouwen zoveel mogelijk beperken in Hilversum. Niet bouwen in het groen.

Koester de rust en ruimte van ons illusielandschap. GNR beschermt dit eeuwig. Fruitbomen planten voor biodiversiteit, versterking tegengaan. Versteende pleintjes vergroenen, begin bij Kerkbrink

Stimuleer en ondersteun ook de bottom-up initiatieven zoals die via Hilversum100, Urban Farming 035, Media-Groen, Landgoed de Rading, Vogelwerkgroep, IVN, GNR, Hoorneboeg, de Groene Afslag en vele wijkgroepen die iets doen met het vergroenen van hun wijk

8. Wij kiezen zichtbaar en aantoonbaar voor méér ruimte en voorrang voor de fiets

32

5

0

Draagvlak in de Raad

Hartstikke voor de fiets, we willen grote fietsenstallingen

Snelheidsremmende maatregelen in de buurten

Ja, ruim baan voor fiets. Er moet geld bij, bijvoorbeeld voor verbreden van de fietstunnel (station).

D66

D66 hecht veel waarde aan verplaatsingen per fiets en aan de wandelaar: fietsvoorzieningen en toegankelijke wandelpaden.

Zet fietsers, voetgangers en het OV centraal in Hilversum. Het is niet zo goed geregeld in Hilversum voor de fiets. Het is een tour de force om er met kinderen te fietsen.

Vrije snelle fietspaden. Het staat iedereen vrij te kiezen voor lopen fietsen, scooteren, autorijden en OV

Moet de fiets ruim baan krijgen? JA!. Krijgt die dat al jaren? JA! En het effect zie je. Inwoners spreken uit dat ze daar erg tevreden over zijn en laten wij daar vooral fors mee doorgaan.

Hilversum wordt de fietsstad van Nederland: duurzaam socialer en veiliger. Afspraak: als we het hebben over de doorstroming, dan hebben we het over de doorstroming van de fiets

Gezien de ruimte die beperkt is, moet de fiets voorrang krijgen. Meer veilige fietsstraten, vooral richting scholen, autoluw maken van het centrum en hier ruim baan voor de fietsen.

Stimuleren lopen en fietsen, Maximum snelheid in stad naar 30 km/u en fiets ruim baan, fietsstraten (auto te gast), vrijliggende fietspaden, snorfietsen ed naar rijbaan, regionale snelfietspaden

Door verschillende soorten verkeer te scheiden zal er meer rust komen en zal het veiliger worden

Veilige fietsroutes, fijnmazig fietsnetwerk vrijliggende fietspaden langs verbindingswegen. Gijsbrecht: aansluiten bij ondernemersinitiatief, ruimte voor voetganger en fietser. 30 km/uur, tenzij

Benut voor het verkrijgen van kennis en draagvlak initiatieven zoals van de Gijsbrecht en het lokale netwerk van de Fietzersbond.

9. Wij kiezen voor duurzame mobiliteit en durven te gaan voor een fundamenteel andere positie van de auto in Hilversum

28

9

0

Auto niet helemaal de stad in: Via Park & Bike naar het mediapark. Je zet de auto naast de snelweg en pakt het laatste stukje de fiets over de hei

Geen wegen onder over en door de natuur

Voor het substantiële verminderen van het autoverkeer. Pijn zit bijvoorbeeld in het autogebruik. Overal 30 km (waar het kan . . .)

D66

Anders leven: Groene duurzame en innovatieve mobiliteit met autoluwe binnenstad, zero emissiezones, deelvervoer en mobiliteitshubs aan de randen van de stad

De auto is niet meer heilig. Kies standaard voor 30 km in de gehele stad. Transferia aan de rand van de stad en minder parkeerplaatsen. Parkeergarages staan helft van de tijd leeg.

Voorstander van het mensen stimuleren naar het alternatief voor de auto, denk aan de groene scooters (met beter gebruiksbeleid).

Je moet bouwen, hebben schreeuwend tekort aan woningen, maar we hebben de ruimte niet voor die auto's. Vastleggen dat je geen recht meer hebt op parkeervergunning. Parkeernorm loslaten

Kijk naar parkeernormen: Wil je in het centrum wonen? Dat kan, maar wel zonder auto.

Investeer in het terugdringen van het autoverkeer. Centrum autoluw maken. Overal 30 km/uur

Het is echt tijd voor een transitie. Het gaat ergens pijn doen, bijvoorbeeld in het autogebruik/bezit: ga richting deelauto's, ook rigoreuzer door bijvoorbeeld parkeerplaatsen te vergroenen.

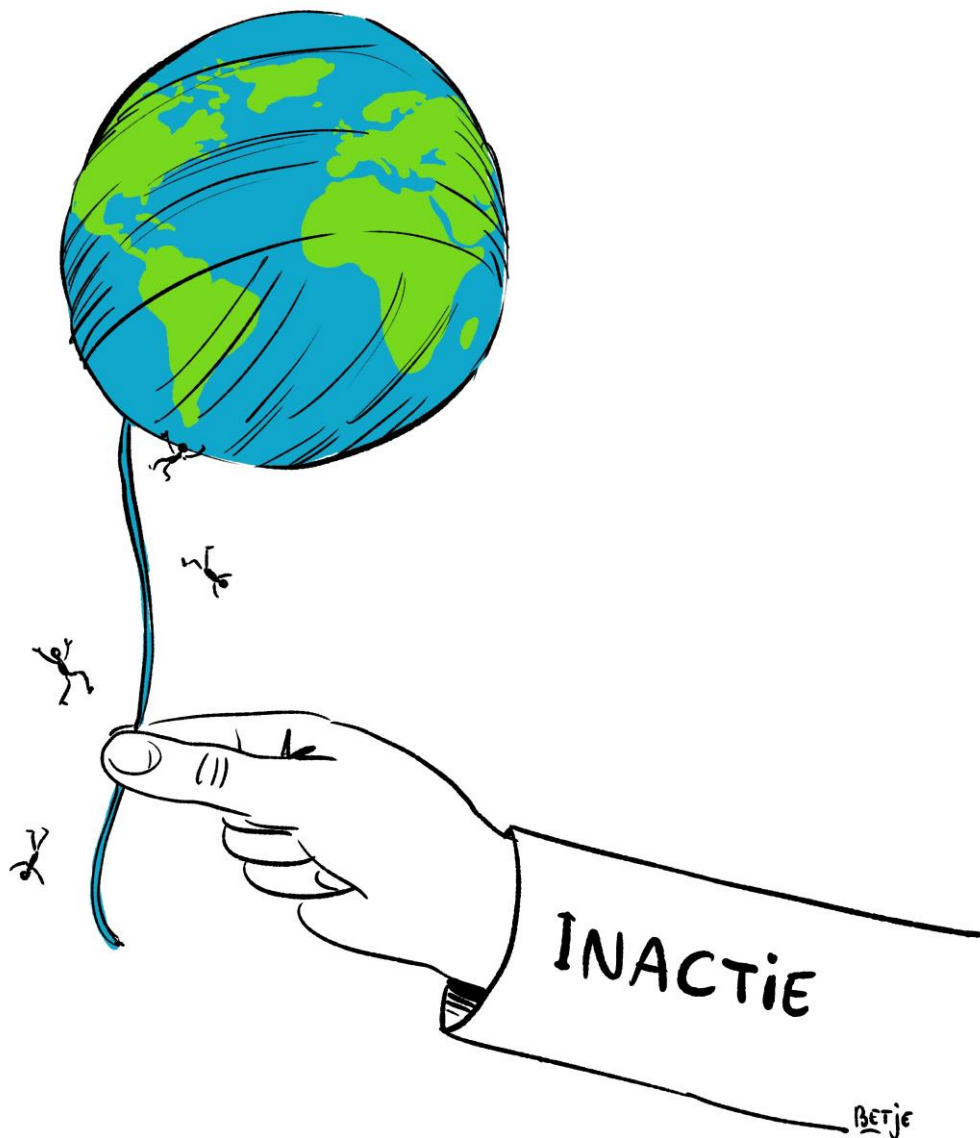
Gratis met de bus naar het centrum. Geen weg over, door of langs de hei en heel Hilversum 30 km gebied

Parkeren onderzoeken, maar belangrijk voor regiofunctie. Meer regie op autodelen, en ander deelvervoer: Parkeernorm aanpassen voor nieuwbouw. Bevoorradinghubs.

Benut de kracht van de samenleving voor deze cultuurafslag, zoals de voorstellen van de Gijsbrecht, fietserbond, Rover en Hilversum100

Bijlagen

1. Het debat
2. Het Klimaatmanifest Hilversum
3. Wat geven ondertekenaars Klimaatmanifest de politici mee
4. Debatvragen en -stellingen van kiezers nav oproep vooraf

de link naar het debat (verslag en de streaming):

> <https://hilversum100.nl/verslag-klimaatdebat-1-maart-2022/>

> <https://www.youtube.com/watch?v=1y3AGl9eIG8>

De link naar de inspiratiefilmpjes van de jongeren:

<https://www.youtube.com/channel/UCBZHeZSxuvllhXV-eVkkeBg>

de linkjes naar de seperate filmpjes:

<https://www.youtube.com/watch?v=Wm8GKnjIXE8>

<https://www.youtube.com/watch?v=jkGCqazYhI4>

<https://www.youtube.com/watch?v=HWeyMDqUcq0>

VERKIEZINGSDEBAT

‘AANPAKKEN EN LOSLATEN’

Hoe krijgen we Hilversum duurzaam en inclusief?

1 MRT
2022

KLIMAATMANIFEST
HILVERSUM

GOOI EN EEMBODE

Karin Walters

D66

Annette Wolthers

Hidde Fennema

GROEN
LINKS

Lex van Waarden

CDA

Gerben van Voorden

SP

Pierre van Rooden

PvdA

Jacqueline Kalk

Christen
Unie

Bas Nanninga

Mirjam Kooloos

DH
Democraten Hilversum

Edwin Göbbels

BVNL

Frederique Durlacher

Hilversums
Lokaal
Belang

Arno te Duits

Bijlage 2: Klimaatmanifest Hilversum

Boodschap aan de politiek:

- ✓ Sluit aan bij de initiatieven uit de samenleving.
- ✓ En neem je verantwoordelijkheid door de Brede Welvaart als nieuw kompas te omarmen.

Zeven wegen ter illustratie:

1. *Faciliteer circulair en duurzaam.*
2. *Bied toekomstbestendige ondernemers ruimte en faciliteiten.*
3. *Bevorder energietransitie, met aandacht voor verschillen in financiële mogelijkheden.*
4. *Erken en steun broedplaatsen en wijkcentra met hun menselijke maat.*
5. *Ga voor gezond groen, natuur en biologische tuinbouw.*
6. *Schep ruimte voor voetgangers en alle soorten fietsen.*
7. *Draag de 17 duurzame ontwikkelingsdoelen van de Verenigde Naties in de volle breedte uit.*

Bijlage 3: Wat geven ondertekenaars van het klimaatmanifest aan de politici mee:

GEMEENTE AAN ZET

1. Maak uzelf alstublieft niet wijs dat de klimaatcrisis wel overwaait, of dat lokale maatregelen geen verschil maken. Hilversum is een beeldbepalende gemeente. Wat Hilversum doet, inspireert anderen. Vat moed, en doe wat u weet dat nodig is.
2. Maak er werk van en verschuul je niet achter Den Haag (waar de komende jaren waarschijnlijk alleen maar weer wordt meegestribbeld).
3. Het klimaatprobleem staat boven de politiek, zoals ademen boven betaalbaarheid ervan staat. Het bouwen aan een gezonde en toekomstbestendige gemeenschap mag niet afgeremd worden door verandering van coalities, dus neem jullie deel van de verantwoordelijkheid!
4. Elk besproken gemeentelijk onderwerp moet verplicht een duurzaamheidsparagraaf hebben
5. Handel raadsvoorstellen met klimaatinhoud binnen twee maanden af. Er is haast bij
6. (Be)stuur op een lokale economie die in dienst staat van Hilversummers en de natuurlijke leefomgeving, met de 17 duurzame ontwikkelingsdoelen als kompas
7. Kies duurzaamheid als kapstok
8. Ik wil dat de Hilversumse partijen hun uiterste best doen om Hilversum duurzaam te maken
9. Perfect moment en positie om nu natuur+milieu+klimaat+brede welvaart integraal op te pakken

URGENTIE

1. Niets doen is geen optie meer. De boel duurzaam in beweging krijgen. Daar gaat het om!
2. Wij jongeren hebben al teveel zorgen, neem er een weg!
3. Met mijn 81 jaar zing ik het nog wel uit, maar ik vrees het ergste voor mijn kinderen en kleinkinderen en voor alle andere jongere wereldbewoners. Actie is nodig nu!
4. Maak haast!
5. Een gezonde en leefbare aarde achterlaten voor onze kleinkinderen
6. Kijk eens naar het IPPC rapport
7. Stop met erover praten alsof er niets aan de hand is
8. Zo belangrijk dit!
9. Voorkom verdere opwarming van de aarde en maak daarmee haast.
10. Red het klimaat. Geef er 1ste prioriteit aan. Anders zitten onze kinderen met de gebakken peren
11. Luister naar de wetenschap en neem de benodigde urgente maatregelen
12. Laten we a.u.b. HAAST maken!
13. Denk al aan de vraag die uw kinderen straks zullen stellen: "Wat deden jullie, Ma en Pa, toen door de klimaatcrisis op Aarde het licht van een leefbare toekomst uitging?"

DOEN

1. Meer ambitie, meer durf, meer creativiteit
2. Wees moedig, en drastisch waar nodig.
3. Laat geld niet leidend zijn. Durf kritische, andere keuzes te maken
4. Leg de lat hoog en spring er overheen
5. Schiet gaten tussen de afdelingen
6. De politieke partijen moeten de doelen van het manifest in hun programma opnemen en dit in hun beleid tot uitvoering brengen
7. Niet meer praten maar regelen!
8. Niet alleen praten, maar doen.
9. Doe meer!
10. Minder praten, meer doen!
11. Trek de kar, en wacht niet tot we erachteraan moeten rennen
12. Opschieten
13. Gewoon doen!
14. Snelheid maken, de tijd dringt
15. Nu aanpakken. Stoppen met overleggen en aan de slag
16. Maak het verschil!
17. Meer actie, minder lang vergaderen
18. Niet moeilijk doen met haken, procedures, bureaucratie maar omdenken, doen en blij zijn
19. Stop met treuzelen en wachten op de ander. Op korte termijn actie om de lange termijn veilig te stellen.

Bloemlezing: Wat geven ondertekenaars van het klimaatmanifest aan de politici mee:

DOE HET SAMEN

1. kies voor een buurt- en wijkgerichte aanpak, samen met inwoners
2. Faciliteer en maak het zo makkelijk mogelijk, voor burger en ondernemer
3. Hilversum moet participeren in duurzame plannen van de Hilversummers
4. Zorg dat groene burgerinitiatieven niet in een bureaucratisch web terechtkomen
5. Stop met NIMBY, ga voor het zelf oplossen van de uitdagingen die we hebben
6. Burger-initiatieven voor vergroening en leefbaardere stad extra stimuleren. Ik draag graag een steentje bij
7. Het is tijd voor DOEN waarin politieke en maatschappelijke saamhorigheid de basis vormt. Met elkaar kunnen en moeten we het tij keren want toekomstige generaties willen ook graag menswaardig leven
8. Wij zijn medeverantwoordelijk voor het duurzaam onderhouden van onze planeet
9. Wij hebben een gemeenschappelijk doel, laten we samen actie ondernemen nu het nog kan!
10. Vooral inzet op welzijn voor iedereen o.a. door consuminderen. Fiets en trein qua mobiliteit centraal. En faciliteer verbinding om voor elkaar te zorgen
11. Niet alleen de politiek: m.i. is er veel te weinig aandacht voor bewustwording bij de mensen om hun eigen gedrag onder ogen te zien.

ENERGIE EN WARMTE

1. Help! De mensheid staat op uitsterven. Doe álles! Niet wat 'politiek haalbaar' is. Verplicht zonnepanelen op daken. Beboet bedrijven die niet ad eisen voldoen. Handhaaf.
2. Subsidiemogelijkheden voor verduurzaming van je woning
3. Ik wil op alle daken zonnepanelen en zonnecollectoren zien binnen enkele decennia
4. Kom over de brug met plannen voor alle wijken!
5. Sustainable Energy, CO2 reductie voor iedereen
6. Zit (dakaanpassingen voor) zonnepanelen niet in de weg. Onderzoek warmtepompen.
7. Door klimaatverandering worden we allemaal armer, onveiliger en ongezonder. Daarom moet de politiek in Hilversum echt 5 keer harder aan de slag met de energietransitie.

GROEN EN VOEDSEL

1. Go plantbased
2. Meer ruimte voor inheemse beplanting
3. Aandacht voor groene tuinen en hemelwaterbeleid op woonpercelen. Minder bestrating en geen hemelwater naar het riool.
4. Hilversum groen? Nu echt doen!
5. Laat Hilversum een voorbeeld zijn als Groene Stad! Voor een betere toekomst
6. Laat het bos vooral lekker zoals het is. Niet meer zoals anna's hoeve. Meer parken zou fijn zijn en meer steun voor duurzame ondernemers.
7. Meer inzetten op het goedkoper maken van groente en fruit. Het bevorderen en informeren over de voordelen van een gezond plantaardig dieet
8. Denk groen eet biovegalogisch
9. Meer groene woongelijkheid
10. Wat als we bouwmaterialen uit onze eigen 'tuin' kunnen halen?
11. Kijk wat jullie met Anna's hoeve hebben gedaan en ga jullie enorme fout herstellen!
12. Geveltuinen en verticale tuinen

Bloemlezing: Wat geven ondertekenaars van het klimaatmanifest aan de politici mee:

VERKEER

1. Ik ben 11 jaar en ik wil geen gesprekken horen maar daden zien. Elke ochtend als ik naar school fiets ruik ik die stank van diesel en benzine dat wil ik niet meer
2. Meer fietsen, minder auto's!
3. Goed begin, er is echter sneller meer nodig. Uitstoot verminderen. Bewoners inspireren de auto wat vaker te laten staan en te kiezen voor een alternatief. Luchtzuivering plaatsen ringweg centrum, lijnbussen elektrisch.
4. Autoverkeer terug dringen ten bate van fiets en voetganger
5. Als ik door Hilversum fiets, dan stinkt het naar uitlaatgassen.
6. Ik wil dat de voetganger en de fiets als vanzelfsprekend worden gezien en dat de auto wordt gedoogd.
7. De auto is wat mij betreft TE GAST in het centrum. Vrachtverkeer hoort ook niet in het centrum. Dit zal rust geven en de leefbaarheid van het dorp/de mediastad voor alle Hilversummers ten goede komen.

OVERIG:

1. Bedenk praktische oplossingen die iedereen thuis kan uitvoeren en faciliteer die. Inclusief opvolging en advies beschikbaar houden. En vergeet niet dat investering in het klimaat betekent dat we een heel klein beetje kunnen bijdragen aan klimaatvluchtelingen te verminderen. Ook (hulpverlenings)kosten zouden in verband daarmee moeten worden gebracht. Dus zet de kosten voor lokale maatregelen af tegen kosten die bij klimaatcrises komen kijken.
2. Ook in de gezondheidszorg is veel ruimte voor meer duurzaamheid (denk alleen al aan diverse wegwerpmaterialen); de CO2-uitstoot van de totale NL gezondheidszorg is ongeveer even groot als die van de luchtvaart. De eerste initiatieven komen nu op gang (zie bv ErasmusMC, Volkskrant 15092021) Lokale initiatieven op gebied van verduurzaming van de gezondheidszorg verdienen dringend aandacht en kunnen zeker politiek gestimuleerd worden.
3. Hilversumse politiek is welkom om in mijn winkel te komen kijken. Hoe duurzaam Sweet/Repeat werkt!

Bijlage 4: Vragen en stellingen die wij ontvingen van Hilversummers ter voorbereiding van het debat:

Algemeen over duurzaamheid

- Deelt u de opvatting dat de opwarming van de aarde de grootste bedreiging voor mens, dier en plant is en dat komend decennium bepalend is, dus dat u als KLIMAATRAAD aan zet bent?
- Gaat u beslissingen moeten nemen waar niet iedereen blij mee is maar die nodig zijn voor het leven van de volgende generaties? *(en zorgt daarbij voor goede voorlichting over het waarom en neemt u hulp aan van bewegingen als Grootouders voor het Klimaat?)*
- Deelt u de visie dat het tijd is voor democratisering van het natuurbeleid? Door bevordering van gedragsverandering, mensen aan te spreken op hun burgerschap. Met zeggenschap over fundamentele waarden waarop onze samenleving - letterlijk - groeit?
- Wat is de doelstelling qua verduurzaming en energieneutraliteit en hoe gaan jullie die bereiken?

Energie en warmte winmaatregelen naast woningen

- Bent u bereid ondernemers te verplichten om hun dak te verduurzamen? Slecht 12% van de daken heeft zonnepanelen, wat niet bevorderend werkt voor draagvlak bij bewoners voor andere maatregelen.
- Zoekt Hilversum wel voldoende naar plaatsen voor zonneparken op land en voor windturbines nu straks de elektrische warmtepompen en elektrische auto's wel 2 tot 3 keer meer stroom gebruiken? (ipv gas, benzine en diesel)
- Als back up voor momenten dat het weinig waait en de zon weinig schijnt, is het ombouwen van bestaande gascentrales naar waterstofcentrales goedkoper en veiliger dan het bouwen van nieuwe kerncentrales in Nederland.
- Ziet u met mij ruimte gebruik voor nog nieuwe (natuur inclusieve) zonneparken?
- Stimuleer de beschikbaarheid van groene stroom uit eigen gemeente: Ook windturbines waar ruimte is (negeer NIMBY klachten, tenzij (...)).
- Weet je gesterkt door het feit dat rond het jaar 2050 (...) turbines zijn verouderd/afgeschreven en dat tegen die tijd ongetwijfeld mooiere alternatieven beschikbaar. Eén generatie waarin sommigen niet blij zullen zijn, weegt goed op tegen een aarde die leefbaar blijft.
- Stimuleer onderzoek naar alternatieve warmte: geothermie, aquathermie, waterstof en bevorder de toegang zodra zo'n bron beschikbaar is.

Duurzaamheid en woningen

- Huisvesting voor alle inwoners in een klimaat-neutrale gemeente: De gemeente maakt een woonplan en stelt een alomvattend klimaat-plan op.
- Ziet uw partij een (hoofd)rol voor gemeente Hilversum om inwoners via een wijk (of straat-)aanpak te ontzorgen en faciliteren bij de verduurzaming van hun woning?
- Stelling: een warmtenet heeft veel voordelen voor de inwoners van Hilversum vergeleken met het zelf moeten regelen van een verwarmingstechniek
- Gaat u uw bewoners onze klimaatambassadeurs laten zijn door det bevorderen van oplossingen die isolatie voor bewoners aantrekkelijk maken?
- Energietransitie, kansgelijkheid en koppelkansen voor kwetsbare inwoners, wat zijn de plannen van de gemeente Hilversum?
- Hoe gaat de gemeente Hilversum ervoor zorgen dat er geen kansongelijkheid bij haar inwoners ontstaat binnen de energietransitie
- Als christelijke gemeente denken we na over kansen(on)gelijkheid. Hoe kan de gemeente iemand met een laag inkomen in een niet-duurzame huurwoning ondersteunen om ook een gezonder en duurzamer leven op te bouwen?
- Hoe zou de gemeente er meer voor kunnen zorgen en meer kunnen stimuleren dat de verantwoordelijkheid voor het verduurzamen van Hilversum niet alleen bij de burgers ligt, maar ook bij de ondernemers, de bedrijven, de scholen, etc.?
- Zijn er plannen om het de inwoners en bedrijven makkelijker te maken om hun huis of bedrijf groener te maken? Vooral het eenvoudig(er) maken en als gemeente proactief stimuleren zou alles in een stroomversnelling kunnen zetten.
- Is men van plan paal en perk te stellen aan het gebruik van houtkachels en open haarden?
- Is men van plan een einde te maken aan de terrasverwarming
- Hoe zorgen jullie voor voldoende betaalbare woningen om daarmee de inclusiviteit te waarborgen? Huur of koop maakt me niet zoveel uit, maar starters en door-starters zoals ik zijn in deze markt kansloos op een woning. Houtstook is ongezond voor mens en natuur en schone lucht is steeds zeldzamer.
- Wilt u zich inzetten voor een houtstookvrij Hilversum

Vragen en stellingen die wij van Hilversummers ontvangen ter voorbereiding van het debat:

Duurzaamheid versus monumenten, beschermd stads/dorpsgezicht

- De gemeente Hilversum sluit veel bewoners van de wijken met beschermd stadsgezicht uit van de mogelijkheid om voldoende (of zelfs überhaupt) zonnepanelen en zonneboilers te plaatsen. Deze uitsluiting is oneerlijk, willekeurig en gezien de uitgesproken duurzaamheidsambities niet te verkopen. Daarom moet plaatsing van deze duurzame zaken geheel vrijgegeven worden.
- Is uw partij bereid om de huidige balans ingrijpend te verschuiven van welstand naar het aanpakken van de klimaatcrisis als het gaat om isolatie en zonnepanelen bij monumenten en onze beschermde stads- en dorpsgezichten?
- Zonnepanelen op de daken, ook als daardoor het dakaanzicht tijdelijk wordt aangetast. Weet je gesterkt door het feit dat rond het jaar 2050 de panelen zijn verouderd/afgeschreven en dat tegen die tijd ongetwijfeld mooiere alternatieven beschikbaar zijn zodat het oorspronkelijke dakaanzicht kan worden hersteld. Eén generatie waarin sommigen niet blij zullen zijn, weegt goed op tegen een aarde die leefbaar blijft.
- Meer subsidiemogelijkheden voor verduurzaming gemeentemonumenten. Wij (WERF35) willen heel graag verduurzamen en zijn hier ook al mee bezig, maar daar moet geld voor beschikbaar worden gemaakt.
- Meer subsidiemogelijkheden voor verduurzaming gemeentemonumenten. Wij (WERF35) willen heel graag verduurzamen en zijn hier ook al mee bezig, maar daar moet geld voor beschikbaar worden gemaakt.

Overig energie en warmte

- Kan de gemeente onze speeltuinvereniging 'De Erfgooiers' ontzorgen en helpen in de investeringskosten in onze wens om zonnepanelen op ons dak van 100m2 te plaatsen?
- Bent u bereid om meer te investeren in duurzaamheid en hoe ziet u de betaalbaarheid: hogere belasting, hogere parkeertarieven, snoepen uit stijgende kosten van sociaal domein of . . . ?

Circulair

- Als biobased/circulair (creatief/maak) ondernemer is werkruimte en financiële/netwerk ondersteuning van de gemeente van wezenlijk belang. De kans is groot dat de gemeente deze ondernemers anders kwijt raakt of dat ze zich überhaupt niet in de gemeente gaan vestigen (terwijl ze er wel wonen). Wat is volgens u / uw partij de rol van de gemeente hierin? Hoe kan de gemeente de ondernemers faciliteren en zo ja, staat / komt dat ook in het gemeentelijke partijprogramma?
- Wat doet jouw partij met biocirculaire bedrijven zoals regeneration design? Wordt hierin geïnvesteerd en worden ze omarmd of kunnen ze beter terecht in andere gemeenten?
- Wil de gemeente vrijwilligersorganisaties zoals een speeltuinvereniging ontzorgen in het gescheiden afvoeren van afval (en niet langer zien als bedrijf dat dat zelf moet regelen)?
- Het is lekker gemakkelijk om groot accent te leggen op energie. Meer winst zit in gedragsverandering (afschalen vleesconsumptie, minder weggooien en meer hergebruiken. Daarvoor moedige bestuurders nodig.
  - o Hoe gaat u die moed tonen?
  - o Met welke maatregelen kunt u praktisch bijdragen aan minder consumeren en afschalen vleesconsumptie?
  - o Kunt u zich vinden in dat dit meer om gedragsverandering gaat dan om technische oplossingen?

Hoe zou u kunnen bijdragen aan die gedragsverandering

- Is uw partij bereid zich in te zetten voor het verkleinen van het aantal honden en katten en het "vergroenen" van het huisdierenbestand in Hilversum zodat er minder schade aan mens, dier, biodiversiteit, milieu en klimaat aangericht wordt?
- Wat is het plan van jouw partij met de afvalverwerking in het kader van duurzaamheid.

Vragen en stellingen die wij van Hilversummers ontvingen ter voorbereiding van het debat:

Groen en verstening

- Groen staat bij de reacties op nummer 1. Bewust van haar verplichting naar de volgende generatie moet de gemeente haar groenkoers stevig aanscherpen: het natuurlijk systeem weer in balans te brengen (biodiversiteit). Het gaat om de strijd tegen bijvoorbeeld de eikenprocessierups, hittestress, wateroverlast en droogte (heidebranden).
- Groenbewuste bewoners vergroenen nu al hun tuinen, vaak biodivers, en zij vinden elkaar in bewonerscollectieven zoals urban farming. Welke taak en instrumenten ziet u voor de gemeente om biodiverse vergroening van tuinen van particulieren, woningbouwcoöperaties, scholen en bedrijven substantieel op te schalen en fors uit te breiden?
- Bent u bereid 'veldslag groen' uit te voeren, ten eerste om no regret alle overbodig verharde stukken stoep en straat en andere restruimtes biodivers te vergroenen en ten tweede om parkeer- en rijruimte voor de auto in te ruilen voor groen?
- Het wijkpanel, burgerberaad op wijkniveau kan het proces van biodiversiteit versnellen en duurzame initiatieven en ondernemingen stimuleren en faciliteren. Wat doet jouw partij en met dit democratische handvat als idee? Vind ze dit vooral leuk en laat ze het initiatief aan anderen over of neemt zij zelf hiertoe het initiatief?
- Nu gaat de openbare ruimte in Hilversum, dus ook in uw straat, vooral naar infrastructuur voor de auto. Bent u bereid een deel hiervan in te leveren voor meer groen en voor de fiets?
- Hilversum als voedselstad. Tuinstad in optimum format zoals Dudok het bedoeld heeft. Kunnen we dit koppelen aan mensen met een kleinere portemonnee, zodat het niet een elite-initiatief wordt?

Groen en verstening (vervolg)

- Een HOV is mooi en duurzaam. Maar de gemeente en de provincie moeten de natuurcompensatie veel serieuzer nemen?
- Bent u zich bewust van het verschil in 'mondigheid' tussen de bewoners van de Erfgooiersstraat en de Johannes Geradtsweg als het gaat om het verleggen van het verkeersprobleem naar het natuurgebied?
- Gezien de brede inbreng vanuit de samenleving in het participatietraject voor de Omgevingsvisie 2040, is het niet meer dan logisch dat de gemeenteraad deze opbrengst serieus neemt. Dit betekent dat Hilversum inzet op meer ruimte voor ontmoeten, spelen en groen. Er is meer aandacht voor gezondheid en duurzaamheid, en er is aandacht gericht op het veranderende klimaat.
- Wat is een beter middel volgens u? 1. regentonnen in 1221 of 2. meer regenwormen in 1221? In praktijk hoeft u niet te kiezen maar als kiezer ben ik wel benieuwd
- Gaat u voortaan bouwen voor mens én dier? Vanaf nu is ieder nieuw gebouw écht natuurinclusief
- Investeert uw partij in beheer en groeirimte voor groen in de oude stadswijken, ook voor bestaand groen? Met minstens zoveel aandacht als bijvoorbeeld voor het Rosarium? Groen is al ongelijk verdeeld in Hilversum.
- Gaat u zich inzetten voor een fantastisch zonnig park in de oksel van beide binnenkomende spoorlijnen: zo krijgt Hilversum eindelijk waar het al zo lang naar snakt: een echt centraal gelegen park dat middels loopbruggen de barrière tussen de wijken er omheen slecht!
- Bent u bereid om bewoners in vergunningswijken toe te staan om 2% van de parkeerplekken groen in te richten.

Vragen en stellingen die wij van Hilversummers ontvingen ter voorbereiding van het debat:

Mobiliteit

- De gezonde stad is vrij van verspilling, afval, ook geen uitstoot van fijnstof. Daarvoor moeten we de stofkringlopen ruimtelijk beperkt te houden: lokaliteit van productie, distributie en consumptie, en daarmee het beperken van transport. En daarvoor moeten het alternatief voor de auto een kans geven: de fiets. Ook goed voor de sociale rechtvaardigheid: voor iedereen bereikbaar.
- Nu gaat de openbare ruimte in Hilversum, dus ook in uw straat, vooral naar infrastructuur voor de auto. Bent u bereid een deel hiervan in te leveren voor meer groen en voor de fiets?
- Mobiliteit wordt kiezen voor auto of voor fiets (of huidige niveau van bereikbaarheid en overlast accepteren). En niet fiets én auto (slim combineren), dat past niet en daarmee organiseer je je eigen teleurstelling
- Kiest uw partij voor duurzaamheid? Zou uw partij dan ook niet moeten focussen op Hilversum als fietsstad? En bent u bereid als politieke leider in Hilversum de Hilversummers dit ook duidelijk te maken dat hierin een noodzaak aan ten grondslag ligt?
- Wat willen de partijen concreet invoeren als het gaat om de verkeersveiligheid/leefbaarheid in Hilversum. Komt u tot een ingrijpende koerswijziging ten gunste van de fiets?

Mobiliteit (vervolg)

- We willen een leefbare, veilige, gezonde en groene gemeente. Binnen Hilversum is alles op fietsafstand bereikbaar en 55% van de mensen ziet zich meer gaan fietsen. De fiets hoort daarom centraal te staan in het beleid voor mobiliteit en voor openbare ruimte. En we willen de resultaat ook echt gaan zien: de gezonde ruimte voor spelende kinderen, wonen, schone lucht en natuur. Mag ik de partijen vragen welke 2 zaken zij in komende collegeperiode willen aanpakken om dit door iedereen gewenste "meer fietsen" te realiseren?
- Bent u bereid om het structureel minder aantrekkelijk maken om je door Hilversum te begeven met de auto. Met bijv. hogere parkeertarieven en minder parkeerplaatsen En ook het bezit minder aantrekkelijk te maken met minder parkeervergunningen bijvoorbeeld. En daarmee meer ruimte te bieden aan de fiets? *(Moet je om mensen op de fiets te krijgen de fiets stimuleren en/of de automobilist straffen?)*
- Hoe gaat uw partij het gebruik van alternatief vervoer stimuleren?
- Zijn er plannen om het de inwoners en bedrijven makkelijker te maken om groen/elektrisch/hybride te gaan rijden? Zouden er meer laadpalen kunnen worden neergezet? Nu is het vaak afwachten tot iemand alle aanvragen goed heeft ingediend voordat er een laadpaal komt. En, als iemand geen oprit heeft is het heel lastig om een laadpaal te krijgen. Er is vraag naar meer openbare parkeerplaatsen met laadmogelijkheden.
- De overlast van de het verkeer op/over de Diependaalselaan wordt alleen maar meer (en dus meer uitstoot). Hoe gaat de gemeente dat vergroenen

HILVERSUM • HONDERD

met medewerking van ... **KLIMAATMANIFEST**

ONDERNEMERSVERENIGING
HILVERSUM ZUIDWEST

GOOI EN EEMBODE

HILVERSUM

BETJE

